

บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งชุมชน ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามระดับการศึกษา

Comparison of Headmen's Educational Level of Conflict Solution in Community
Case Study : Tung-Song District, Nakornsri-Thammarat

สุพรรณณี เกสรินทร์¹, นิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว², พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์³ และศรัญลักษณ์ เทพวารินทร์⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ในชุมชน และ 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนโดยจำแนกตามระดับการศึกษา ประชากร คือ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทุกคน จำนวน 124 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าความแปรปรวน (σ) ผลการวิจัยพบว่า

1. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งชุมชนโดยรวม อยู่ในระดับมาก
2. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีวุฒิการศึกษา ในระดับ สูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งชุมชนโดยรวม ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มากกว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีวุฒิการศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และปริญญาตรี

คำสำคัญ: กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

Abstract

This research aimed 1) to explore roles of village headmen in solving conflicts in their community, and 2) to compare the differences of village headmen's educational level with their roles conflict solutions. Questionnaires were distributed to 124 village headmen in Tung-Song District, Nakornsri-Thammarat Province. Mean (μ) and variance

¹ นักศึกษาปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยมหาดไทย สงขลา 90110 ประเทศไทย

² ดร. , อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาดไทย สงขลา 90110 ประเทศไทย

³ รองศาสตราจารย์ , อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90110 ประเทศไทย

⁴ ดร. , อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยมหาดไทย สงขลา 90110 ประเทศไทย

(๘) were statistically used. Results have shown the high level of village headmen's roles in solving conflicts. In addition, the higher level of education that these village headmen had could reflect the higher roles in solving conflicts as well.

Keywords: Village headmen, Conflict solutions

บทนำ

ประเทศไทยขณะนี้กำลังเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งในระดับที่รุนแรง ไม่ว่าจะเป็น ความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง ที่เป็นเรื่องของการแย่งชิงอำนาจ ความขัดแย้งจากผลประโยชน์ ที่มีการแย่งชิงผลประโยชน์กัน หรือแม้กระทั่ง ความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกี่ยวข้องกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งต่างก็มีผลประโยชน์ต่างกัน มีเป้าหมายและค่านิยมต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความขัดแย้งของการเห็นแย้งกัน ถ้าหากความรู้สึกและปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการแก้ไขในระดับต้นหรือในระดับของปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไปก็จะเป็นอาจเป็นความขัดแย้ง หากไม่บริหารจัดการความขัดแย้งหรือข้อตกลงหรือไม่มีการประนีประนอม ก็จะก่อให้เกิดการเผชิญหน้าและความรุนแรงได้ หากเกิดความรุนแรงขึ้นไม่ว่าเป็นความรุนแรงทางกายภาพ ทางจิตใจ หรือทางโครงสร้าง ล้วนเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางต่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั้งสิ้น ดังนั้นรัฐและผู้เกี่ยวข้องจึงพยายามหาวิธีการที่จะระงับความขัดแย้งก่อนที่จะบานปลายไปสู่ปัญหาและความรุนแรงที่ยากแก่การแก้ไข เป็นความขัดแย้งที่เราเรียกว่า ความขัดแย้งที่ยืดเยื้อ

ในปัจจุบัน แม้จะใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติและข้อพิพาทของ คนในสังคม โดยมีกระบวนการยุติธรรม อันประกอบด้วยองค์กรของรัฐ คือ ตำรวจ อัยการ และศาลยุติธรรม เป็นกลไกในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมาย ซึ่งแต่ละองค์กรมีภาระหน้าที่ที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามแบบพิธีการ เริ่มตั้งแต่การสืบสวน สอบสวน ฟ้องร้องคดี เรื่อยไปจนกระทั่งได้มีการพิจารณา และชี้ขาดข้อพิพาทโดยศาลยุติธรรมก็ตาม แต่การดำเนินกระบวนการยุติธรรมโดยองค์กรต่าง ๆ มีกฎเกณฑ์ขั้นตอนที่จะต้องปฏิบัติตามบทกฎหมาย ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนที่ซับซ้อนมาก ดังนั้น จึงต้องใช้เวลาในการดำเนินการที่ใช้เวลายาวนานและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก โดยสุดท้ายแล้วการป้องกัน และแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสังคมก็ไม่ได้ลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย อีกทั้งบางครั้งการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของ คู่กรณีกลับสร้าง ความขัดแย้งให้เกิดขึ้น

รัฐจึงจำเป็นต้องพยายามแสวงหาเครื่องมือและกลไกขึ้นมาเพื่อใช้ระงับข้อพิพาทจาก ความขัดแย้งให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์อันที่จะคุ้มครองสังคมให้มีความสงบ และพัฒนาแนวทางเข้าหาชุมชนเพื่อหาแนวร่วมมาช่วยแก้ปัญหา

โดยให้ผู้นำชุมชน ประชาชน ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมช่วยในกระบวนการในการแก้ปัญหาอย่างยุติธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้นำชุมชน เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการแก้ปัญหาความแตกต่างและความขัดแย้งได้เป็นอย่างดี ปัญหาความขัดแย้งมีไม่น้อยที่เกิดจากปัญหาความไม่รู้ ซึ่งจะต้องมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับรู้และมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม จึงได้มีความคิดและรูปแบบที่ยืดหยุ่นทางสันติวิธี ซึ่งเป็นอยู่กับความต้องการและความจำเป็นของสังคมนั้น ๆ การยุติความขัดแย้งด้วยสันติวิธีจึงเป็นแนวทางที่ได้รับความสนใจจากทุกฝ่ายผลักดันให้มีผลในทางปฏิบัติอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้เพื่อลดความระส่ำระสายในสังคมและป้องกันการขาดศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตย

ซึ่งหากมองลักษณะของสังคมไทยในตำบลและหมู่บ้าน จะมีความผูกพันในระดับครอบครัวญาติพี่น้อง รวมถึงมีการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และเป็นสังคมที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก ยึดมั่นในการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของบรรพบุรุษปฏิบัติสืบต่อกันมา หากเกิดปัญหาความขัดแย้งหรือทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นในชุมชนก็จะเข้าไปหาผู้อาวุโสหรือที่ชาวบ้านให้ความนับถือ เพื่อช่วยเหลือในการแก้ปัญหา ต่อมาเมื่อมีการแต่งตั้งหัวหน้าหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็ยกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน บทบาทดังกล่าวก็ถูกถ่ายโอนไปยังกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในตำบล และหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะมีบทบาทในฐานะผู้ปกครองท้องถิ่นในการยุติปัญหาความขัดแย้ง และไกล่เกลี่ย ไม่ให้กลายเป็นข้อพิพาทเป็นคดีความสู่ศาล ซึ่งการแสดงออกถึงบทบาทของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แต่ละวิธีย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของความขัดแย้ง สถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาและอำนาจในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง รวมทั้งการศึกษาอาจจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งชุมชนในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นองค์การที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ประจำปี 2552 ด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคมอำเภอทุ่งสง ได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ รวมถึงโรงเรียน บริษัทเอกชน ภาคประชาสังคมทั้งในและนอกพื้นที่อำเภอทุ่งสงโดยใช้เครือข่ายของเทศบาลเป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมและโครงการต่างๆ ซึ่งอำเภอทุ่งสงได้ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ผู้ประสานงานที่ยอดเยี่ยม เพื่อให้ทุกภาคีทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมบูรณาการเพื่อพัฒนาอำเภอทุ่งสงสู่ความยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ บทบาท

สุชีพ แซงชัน (2537) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านยุคโลกาภิวัตน์ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กำนันผู้ใหญ่บ้านยังคงดำรงอยู่ได้ไม่ว่าจะเป็นยุคจารีตสมัยหรือยุคโลกาภิวัตน์ เพราะกำนันผู้ใหญ่บ้านมีลักษณะเด่นดังนี้

1. กำนันผู้ใหญ่บ้านมาจากผู้นำตามธรรมชาติเพราะคนที่จะเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านจะต้องเป็นบุคคลที่มีบารมีมีลักษณะเป็นผู้นำและเป็นที่ยอมรับศรัทธาจากประชาชนในตำบลหมู่บ้าน ฉะนั้นฐานะของกำนันผู้ใหญ่บ้านจึงได้รับการยอมรับทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย
2. การปรับปรุงกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่พ.ศ.2457 เป็นปัจจัยสำคัญในการปรับบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านให้ทันสมัยสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม
3. การเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นหลักการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตตำบลหมู่บ้านมีสิทธิเลือกผู้ปกครองโดยตรงถ้าเกิดความไม่พอใจก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้
4. อำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านมิได้ขัดแย้งกับองค์กรปกครองรูปแบบอื่น นอกจากนั้นยังมีส่วนสนับสนุนการปกครองทุกรูปแบบด้วยที่เห็นชัดเจนมากที่สุดคือการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบกรุงเทพมหานครซึ่งยังคงมีกำนันผู้ใหญ่บ้านและช่วยให้การปกครองกรุงเทพมหานครในเขตนั้นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

พวงเพชร สุรัตน์กุล (2542: 65-66) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทไว้ว่า บทบาทเป็นรูปธรรม เห็นได้จากการกระทำที่แสดงออกมา บทบาทมี 3 ด้านดังนี้

1. บทบาทในอุดมคติ ได้แก่ บทบาทอันกำหนดไว้ตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพนั้นๆ ควรกระทำ แต่อาจมีใครที่ทำหรือไม่ทำก็ตามนั้นก็ไม่ได้
2. บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ เป็นบทบาทอันบุคคลคาดคิดด้วยตนเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

3. บทบาทที่แสดงออกจริง เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย ทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป

เอกชัย เจริญจำ (2542) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทผู้นำท้องถิ่นในกระบวนการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีทัศนคติและความคิดเห็นว่าในการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวางก่อนที่จะมีการตัดสินใจกำหนดนโยบาย

2. กลุ่มผู้นำองค์กรที่ไม่เป็นทางการในชุมชนเห็นว่ามีโอกาสให้คำปรึกษาคำแนะนำ ตลอดจนข้อเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยทางอ้อมเพื่อให้การกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสามารถแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

3. จากการที่กฎหมายมิได้เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้นำท้องถิ่นที่ไม่เป็นทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรงทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างไม่เต็มที่ถึงแม้ว่าบุคคลเหล่านี้จะได้รับการยอมรับจากท้องถิ่นและรู้ปัญหาของท้องถิ่นมากที่สุด

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า บทบาทถูกกำหนดขึ้นมาควบคู่กับสถานการณ์ ซึ่งอาจเป็นสถานการณ์ที่ดำรงอยู่แล้วในสังคมหรือสถานการณ์ที่ถูกกำหนดโดยระเบียบและกฎเกณฑ์ว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นมีสิทธิ และหน้าที่อะไรบ้าง ผู้ที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทของตนเองเพื่อที่จะได้มีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ และผู้ที่อยู่ในคณะทำงานเดียวกันย่อมมีความคาดหวังพฤติกรรมหรือบทบาทของบุคคลว่าควรจะแสดงบทบาทหรือมีพฤติกรรมอย่างไรออกมา ซึ่งความคาดหวังของบุคคลในคณะทำงานเดียวกันที่มีต่อบทบาทของบุคคลนั้นก็ไม่สามารถกำหนดได้แน่นอนเสมอไปว่าจะตรงกับบทบาทที่ได้แสดงออกหรือปฏิบัติจริงหรือไม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มประชากร ประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 12 ตำบล ได้แก่ตำบลชะมาย ตำบลหนองหงส์ ตำบลควนกรด ตำบลนาไม้ไผ่ ตำบลเขาโร ตำบลนาหลวงเสน ตำบลกะปาง ตำบลที่วัง ตำบลน้ำตก ตำบลถ้ำใหญ่ ตำบลนาโพธิ์ และตำบลเขาขาว การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากประชากร โดยมีกำนัน 12 คน และผู้ใหญ่บ้าน 112 คน รวมทั้งหมด 124 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้แบบสอบถาม เกี่ยวกับบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งชุมชน ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามระดับการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1.ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่จัดส่งถึงนายอำเภอ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ขอความร่วมมือจาก กำนัน ผู้ใหญ่บ้านตอบแบบสอบถาม
- 2.ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และความครบถ้วนของแบบสอบถามใช้เวลาในการเก็บรวบรวมประมาณ 2 เดือน ตั้งแต่ พฤศจิกายน – ธันวาคม 2556

การวิเคราะห์ข้อมูล

1.วิเคราะห์ บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน: กรณีศึกษา อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยสถิติค่าเฉลี่ย (μ)และค่าความแปรปรวน (σ)สำหรับเกณฑ์การประเมินระดับค่าเฉลี่ยไว้ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. เปรียบเทียบบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน: กรณีศึกษา อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (μ) และ ค่าความแปรปรวน (σ)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์หีบหบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งชุมชนในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าโดยภาพรวมกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีหีบหบาทการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งชุมชน ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากำนันผู้ใหญ่บ้าน มีหีบหบาทการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งชุมชน ด้านการปรองดอง ($\mu = 3.78$) ด้านความร่วมมือร่วมใจ ($\mu = 3.77$) ด้านการประนีประนอม ($\mu = 3.73$) ด้านการหลีกเลี่ยง ($\mu = 3.64$) และด้านการบังคับ ($\mu = 3.45$) อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีรายละเอียดตามตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และระดับหีบหบาทในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งชุมชน

หีบหบาทการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งชุมชน	μ	σ	ระดับหีบหบาท
ด้านการบังคับ	3.45	0.62	มาก
ด้านการหลีกเลี่ยง	3.64	0.74	มาก
ด้านปรองดอง	3.78	0.59	มาก
ด้านความร่วมมือร่วมใจ	3.77	0.61	มาก
ด้านการประนีประนอม	3.73	0.65	มาก
ภาพรวม	3.68	0.51	มาก

2. เปรียบเทียบหีบหบาทการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งชุมชน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่มีวุฒิมการศีกษา ในระดับ สูงกว่าปริญญาตรี มีหีบหบาทในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งชุมชน ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มากกว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีวุฒิมการศีกษาระดับประถมศีกษา มัธยมศีกษา และปริญญาตรี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่มีวุฒิมการศีกษา ระดับมัธยมศีกษามีหีบหบาทด้านการบังคับ มากกว่า กำนันผู้ใหญ่ที่มีวุฒิมการศีกษา ระดับประถมศีกษา ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีวุฒิมการศีกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีหีบหบาทผู้นำด้านกรหลีกเลี่ยง มากกว่า กำนันผู้ใหญ่ ที่มีวุฒิมการศีกษา ระดับ ประถมศีกษา มัธยมศีกษา และปริญญาตรี ในขณะที่เดียวกัน กำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่มีวุฒิมการศีกษา ระดับ ปริญญาตรี มีหีบหบาทด้านการปรองดอง มากกว่า

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีวุฒิการศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และสูงกว่าปริญญาตรี นอกจากนี้ยังพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีวุฒิการศึกษา ระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทด้านความร่วมมือร่วมใจ และด้านการประนีประนอม มากกว่ากำนัน ผู้ใหญ่ ที่มีวุฒิการศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และปริญญาตรี มีรายละเอียดตามตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบบทบาทการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งชุมชน จำแนกตาม ระดับการศึกษา

บทบาทการแก้ไขปัญหาความ ขัดแย้งชุมชน	การศึกษา							
	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		ป.ตรี		สูง กว่า ป.ตรี	
	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ
ด้านการบังคับ	3.18	0.76	3.54	0.62	3.44	0.47	3.40	0.28
ด้านการหลีกเลี่ยง	3.17	0.63	3.67	0.65	3.89	0.77	3.92	0.12
ด้านปรองดอง	3.34	0.63	3.80	0.50	3.99	0.56	3.35	0.47
ด้านความร่วมมือร่วมใจ	3.53	0.28	3.76	0.63	3.94	0.50	4.08	0.12
ด้านการประนีประนอม	3.38	0.62	3.74	0.67	3.90	0.61	4.08	0.12
ภาพรวม	3.33	0.60	3.71	0.48	3.84	0.43	3.98	0.07

สรุป

1. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งชุมชน ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งชุมชน ด้านการปรองดอง ด้านความร่วมมือร่วมใจ ด้านการประนีประนอม ด้านการหลีกเลี่ยง และด้านการบังคับ อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ผลจากการวิจัยปรากฏ เช่นนี้ เพราะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีประสบการณ์ในการทำงานมานาน ในขณะที่เด็บบัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ประกอบกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นคนในพื้นที่ มีความสนิทกับลูกบ้านเป็นอย่างดี ซึ่งทำให้สามารถพูดคุยเจรจา ประนีประนอมกับลูกบ้าน ลูกบ้านจะเกิดความเกรงใจและให้เกียรติ จึงทำให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งชุมชน ในระดับมาก จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพัฒน์ วงศ์ชมพู (2551) ศึกษาเรื่อง บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษากรณีเฉพาะกรณีอำเภอเมือง เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทหน้าที่ อยู่ในระดับมาก

2. กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีวุฒิการศึกษา ในระดับ สูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งชุมชน ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มากกว่า กำหนดผู้ใหญ่บ้านที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และปริญญาตรี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีวุฒิการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา มีบทบาทด้านการบังคับ มากกว่า กำหนด ผู้ใหญ่ที่มีวุฒิการศึกษา ระดับประถมศึกษา ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนกำหนด ผู้ใหญ่บ้านที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทผู้นำด้านการหลีกเลี่ยง มากกว่า กำหนด ผู้ใหญ่ ที่มีวุฒิการศึกษา ระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และปริญญาตรี

ในขณะเดียวกัน กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีวุฒิการศึกษา ระดับ ปริญญาตรี มีบทบาทด้านการปรองดอง มากกว่า กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีวุฒิการศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และสูงกว่าปริญญาตรี นอกจากนี้ยังพบว่า กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีวุฒิการศึกษา ระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทด้านความร่วมมือร่วมใจ และด้านการประนีประนอม มากกว่ากำหนด ผู้ใหญ่ที่มีวุฒิการศึกษา ระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และปริญญาตรี ผลจากการวิจัย ปรากฏเช่นนี้ เพราะกำหนด ผู้ใหญ่บ้านที่มีการศึกษาที่สูงจะได้นำความรู้มาใช้ในการบริหารจัดการความขัดแย้งได้เป็นอย่างดีกว่า กำหนด ผู้ใหญ่บ้านที่มีการศึกษาน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กำหนด ผู้ใหญ่บ้านที่มีการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี จะนำความรู้ที่ได้ศึกษามา บวกกับประสบการณ์ในการทำงานมาใช้ควบคู่กับการทำงาน จึงทำให้ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ได้ดีกว่าวุฒิการศึกษา อื่น จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของประพัฒน์ วงศ์ชมพู (2551) ที่พบว่า กำหนด ผู้ใหญ่ ที่มีวุฒิการศึกษา แตกต่างกันมีบทบาทอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. จากงานวิจัยพบว่า กำหนด ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งชุมชน ด้านการบังคับ น้อยกว่า ด้านอื่นๆ ดังนั้น เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ภายในพื้นที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ควรนำข้อกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษมาแสดงให้คู่กรณียอมรับเงื่อนไขการตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้น และแสดงบทบาทอำนาจหน้าที่ที่แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน โดยยึดหลัก กฎ ระเบียบ ของหมู่บ้านเป็นแนวทางการตัดสินมากยิ่งขึ้น

2. จากงานวิจัยพบว่ากำหนด ผู้ใหญ่บ้านที่ระดับการศึกษาสูงมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งชุมชน ได้มากกว่า ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนให้กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ศึกษาต่ออบรม ดูงาน เพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกสร เสวตรนิสา. (2549). ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม พระนครศรีอยุธยา สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2547). พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง ปัจจุบัน) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อสาธาภิษาดินแดน. _____.(2553)คู่มือปฏิบัติงาน สำหรับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปี 2553 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อสาธาภิษาดินแดน.
- กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. (2544). การระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กันต์กมล ไชยราช. (2551). ผู้นำท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน : กรณีศึกษา อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง).กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดร.ณิ จันทรทอง. (2539). ความเข้าใจบทบาทของตนเองของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อการพัฒนา คุณภาพชีวิต: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบาย สาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประพัฒน์ วงศ์ชมพู. (2551). บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วน ตำบล: ศึกษากรณีเฉพาะกรณีอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพศาล วิสาโล พระ. (2550). สร้างสันติด้วยมือเรา. นครปฐม .มหาวิทยาลัยมหิดล .
- พวงเพชร สุรัตน์กุล. (2542). มนุษย์กับสังคม พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เอกชัย เจริญจ่า. (2542). บทบาทผู้นำท้องถิ่นในกระบวนการกำหนดนโยบายขององค์การบริหาร ส่วนตำบล : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ . วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองและการปกครอง).บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.